

Карпенко К.С.
здобувач освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
Науковий керівник: **Івашова Л.М.**
д. держ. упр., проф., професор кафедри
публічного управління та митного адміністрування
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

УЧАСТЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЦИФРОВА ВЗАЄМОДІЯ ЯК КАТАЛІЗАТОРИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Проведення реформи державної служби в Україні відбувається в умовах глибоких політичних трансформацій та євроінтеграційних зобов'язань. Хоча задекларована потреба у відкритості влади та співпраці з інститутами громадянського суспільства (далі ІГС) є високою, у практичній площині спостерігається дисбаланс між заявленими цілями та реальною результативністю інструментів громадської участі. Це підтверджує наявність гострої необхідності посилення ролі громадянського суспільства (далі ГС) як активного суб'єкта модернізації, оскільки воно виступає посередником між державою та населенням, формуючи суспільний запит на зміни та здійснюючи контроль за їх реалізацією. Тобто, саме ГС визначає демократичний характер реформ державної служби. З іншої сторони, як наголошує Є.В. Іванов [1, с. 8] – державна служба має функціонувати задля задоволення потреб суспільства, захисту прав і свобод людини та забезпечення стабільної діяльності державних органів.

Особливого значення участь громадянського суспільства набула після подій 2013–2014 років, що стали каталізатором політичних трансформацій та активізації суспільних рухів. Ю. Шайгородський підкреслює здатність громадянського суспільства до самоорганізації та безпосереднього впливу на прийняття політичних рішень [2, с. 136–138]. Саме суспільний тиск сприяв запровадженню антикорупційних змін, зокрема ухваленню закону про люстрацію та створенню антикорупційних органів [3, с. 372], що демонструє реальний вплив громадськості на процес оновлення державної служби.

У сучасних умовах, які характеризуються воєнним станом, необхідністю протидії корупції та інтеграцією до ЄС, ІГС забезпечують громадський контроль

за кадровими процесами та є джерелом експертної підтримки реформ державної служби [1, с. 10], що безпосередньо впливає на прозорість управлінських процесів та ефективність використання бюджетних коштів [4, с. 382].

Сьогодні участь громадянського суспільства виступає запорукою реалізації безпосередньої демократії та впровадження принципів «доброго врядування» [5]. Модернізаційний вплив ГС на державну службу реалізується за кількома ключовими напрямками:

1. Формування порядку денного реформ (модель «архітектора»). Організації ГС беруть участь у визначенні стратегічних пріоритетів, створенні нових інституцій та консультуванні органів влади (наприклад, у рамках Плану Ukraine Facility).

2. Інституційний розвиток та підвищення компетентності державної служби. ГС забезпечує експертну підтримку та проводить навчальні і консультаційні заходи для підвищення професійної компетентності державних службовців [6, с. 60, 99].

3. Прозорість та підзвітність. ГС сприяє закріпленню механізмів об'єктивної оцінки державних службовців та посилює контроль за кадровими процесами та антикорупційними змінами.

Успіх модернізації державної служби безпосередньо залежить від налагодження належної комунікації. У ХХІ столітті цифровізація стає ключовим інструментом, що кардинально трансформує взаємодію між ІГС та державними службовцями, перетворюючи її на ефективну та прозору екосистему шляхом:

✓ *забезпечення інституційної прозорості та підзвітності* через впровадження відкритих даних (Open Data) та електронний документообіг та електронне урядування;

✓ *каналізація суспільного запиту та експертної підтримки* через цифрові платформи для громадського обговорення та спільне творення (Co-creation).

Тобто під час повномасштабної війни громадянська активність не лише переорієнтувалася на оборонні потреби та гуманітарну підтримку, а й посилила контроль за реформами у сферах, що безпосередньо пов'язані з діяльністю

державної служби. Очікування громадян полягають у зниженні корупції та підвищенні ефективності використання бюджетних коштів, що безпосередньо впливає на прозорість управлінських процесів [5, с. 382].

Важливим напрямом є участь громадянського суспільства у виконанні євроінтеграційних зобов'язань України. Зокрема, через механізми Плану Ukraine Facility запроваджуються інструменти залучення громадськості до ухвалення рішень на місцевому рівні, що сприяє підвищенню якості сервісів публічного управління.

У межах моделі «архітектора» організації громадянського суспільства беруть участь у формуванні порядку денного реформ, створенні нових інституцій та підвищенні професійної компетентності державних службовців шляхом проведення навчальних і консультаційних заходів, що забезпечує інституційний розвиток державної служби [6, с. 60, 99].

Крім того, завдяки долученню до державних проєктів модернізації, таких як «Renovation. Сучасний уряд» (2023 р.), громадянське суспільство бере участь у вдосконаленні організаційних процесів, що сприяє підвищенню ефективності діяльності центральних органів виконавчої влади та орієнтації реформ на суспільні потреби [7, с. 34].

Таким чином, цифровізація виступає технологічним важелем, який забезпечує синхронізацію суспільного запиту з процесами прийняття рішень ДС, роблячи реформи більш цілеспрямованими та орієнтованими на потреби громадян. Участь громадянського суспільства є ключовим каталізатором реформування та модернізації державної служби України, сприяючи підвищенню прозорості, підзвітності та якості прийняття управлінських рішень. Ефективність цієї взаємодії у сучасних умовах безпосередньо залежить від активного застосування цифрових технологій, які забезпечують пряму комунікацію та незалежний моніторинг діяльності державних службовців. Першочерговим кроком для подальшої модернізації є усвідомлення нерозривності процесів реформування ДС та забезпечення цифрової відкритості, що є основою для виконання євроінтеграційних зобов'язань.

Список використаних джерел

1. Іванов Є. В. Історія зародження та розвитку державної служби в Україні в контексті викликів сьогодення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2021. Т. 32 (71), № 2. С. 7-12.
2. Шайгородський Ю. Роль громадянського суспільства у становленні нової політичної реальності. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2014. Вип. 3(71). С. 136-152.
3. Степаненко В. П. Громадянське суспільство: дискурси і практики. Київ: Інститут соціології НАН України, 2015. 420 с.
4. Любохинець Л. С., Бушовська Л. В., Мейш А. В. Громадянське суспільство України: проблемні аспекти та напрями розвитку. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2024. № 14. С. 379-387.
5. Рижук Ю. М. Громадська участь в умовах воєнного стану в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2023. № 7. С. 1-4.
6. Краснопольська Т. М. Взаємодія громадянського суспільства та правової держави : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2015. 104 с.
7. Реформа системи оплати праці державних службовців: зворотний зв'язок: рРезультати опитування. Офіційний веб-портал НАДС.
URL:
<https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/%D0%9E%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96/zvit-opituvannya-24122021.pdf>